

Abstrakt

Hlavním tématem disertační práce *Nenáboženská spiritualita v postmoderní době*, s podtitulem *Spiritualita a nové paradigma*, je analýza nenáboženské spirituality v kontextu nových horizontů, jež odkrývá věda nového paradigmatu, a které mění pohled na realitu a postavení člověka ve vesmíru. Studie předkládá možné členění současných přístupů ke spiritualitě, a následně je vybudován nástin teoretického modelu nové disciplíny, který umožňuje zabývat se komplexním studiem spirituality v širokých interdisciplinárních a transdisciplinárních souvislostech. Pro tento nový navrhovaný vědní obor je v práci předložen název *spirituologie*.

Spiritualita, která byla z karteziánsko-newtonovského pojetí světa vyřazena, zažívá v 21. století renesanci. Spiritualita je komplexní a mnohovýznamový fenomén, jehož obsah se v současném diskurzu stále tvoří. Přestože pojem sám pochází z křesťanské teologie, je dnes vnímán nábožensky neutrálně. Ve společnosti se ustálil až na konci 20. století v souvislosti se sekularizací a privatizací náboženství, kdy nahradil dříve používaný termín religiozita, silně spjatý s institucí náboženství. Spiritualita představuje z pohledu nového paradigmatu důležitou, vrozenou dimenzi života a je nedílnou součástí lidské existence a univerzálního řádu věcí. Nahlížena jako proces kultivace duše, „proces zlidšťování“, ve smyslu evoluce vyšších etap vědomí, představuje naše vlastní nejnvtířnější potenciály a je součástí kulturní evoluce.

První kapitola se zabývá konceptem nenáboženské spirituality a nabízí zastřešující koncepci základního orientačního dělení pro současná pojetí. Klíčovým východiskem je zde paradigma, v jehož intencích jednotlivé modely vznikají. Kritériem je postoj jednotlivých směrů nebo badatelů k otázce, zda je spiritualita antropologickou konstantou.

Druhá kapitola, předkládá interpretaci metafyzických důsledků ve vědě nového paradigmatu možný ontologický základ, který od nynějška legitimuje otázky po smyslu a spiritualitu dosazuje zpátky do středu bytí. Porozumění této proměně světa, jež přinesly zejména výzkumy ve fyzice a astrofyzice, stejně jako nový přístup k vědám o životě pramenící z nového paradigmatu, jsou naprosto stěžejními pilíři tématu nenáboženské spirituality.

Třetí kapitola vycházející z předchozích dvou kapitol, podrobněji se podrobněji věnuje návrhu zastřešující koncepce současných přístupů ke spiritualitě a nastiňuje teoretický model vědního oboru spirituologie, který může být v následujících desetiletích inspirací pro interdisciplinární a transdisciplinární studium spirituality.

Komplexní studium spirituality nabízí nejen oporu pro široký proud nově nastupujících a rozvíjejících se „lidových“ a alternativních duchovních hnutí, ale může mít dopad na celou

společnost. V době nebezpečné atrofie morálních, etických a spirituálních hodnot, představuje i postupné budování oficiální akademické linie, která by nabídla znovu možnost vyvážit materiální a duchovní stránky našeho světa. Spirituální dimenze, badateli shodně rozpoznána jako základ nového paradigmatu a zcela nový pohled na člověka a vesmír, jak jej předkládají soudobé výzkumy ve speciálních vědách, se jeví jako bazální katalyzátory možných budoucích změn.

Klíčová slova: nenáboženská spiritualita, nové paradigma, spirituologie